

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Radovana Havelce a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a JUDr. Faisala Husseiného v právní věci žalobce: **M. S. B.**, zastoupený Mgr. et Mgr. Markem Čechovským, Ph.D., advokátem se sídlem Praha 1, Opletalova 1417/25, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 936/3, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 4. 12. 2024, č. j. 32 Az 22/2023 - 81,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 4. 12. 2024, č. j. 32 Az 22/2023 - 81, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 5. 4. 2023, č. j. OAM-1088/ZA-ZA11-ZA17-R2-2018, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti částku **28 726 Kč** k rukám jeho advokáta Mgr. et Mgr. Marka Čechovského, Ph.D., do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 5. 4. 2023, č. j. OAM-1088/ZA-ZA11-ZA17-R2-2018 rozhodl tak, že se žalobci neuděluje mezinárodní ochrana dle ustanovení § 12, § 13, § 14 a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění účinném do 30. 6. 2023 (dále jen „zákon

o azylu“). Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu ke Krajskému soudu v Brně; ten ji v záhlaví uvedeným rozsudkem zamítl.

[2] Žalovaný rozhodoval o žalobcově žádosti již podruhé. Již rozhodnutím ze dne 8. 7. 2019, č. j. OAM-1088/ZA-ZA11-ZA17-2018 (dále jen „první rozhodnutí“) nebyla žalobci mezinárodní ochrana udělena. Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 25. 11. 2021, č. j. 32 Az 35/2019 - 109, bylo toto rozhodnutí zrušeno a věc byla žalovanému vrácena k dalšímu řízení. Krajský soud žalovanému uložil, aby se zabýval situací žalobce v souvislosti s jeho trestním řízením vedeným v Turecku.

[3] Krajský soud se v nyní napadeném rozsudku ztotožnil především se závěrem žalovaného, že žalobce v zemi původu neuplatňoval politická práva ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, respektive čl. 17 až čl. 23 Listiny základních práv a svobod. Aktivitu, za něž byl žalobce v Turecku stíhán a odsouzen, nespadaly pod výkon těchto práv. Incidenty z roku 2013, spočívající v potyčce žalobce s ochrankou univerzity a vyvěšování plakátů, jsou časově vzdálené a krajský soud mezi nimi a současným trestním stíháním žalobce neshledal souvislost. Trestní postih žalobce za propagaci teroristické organizace spočíval ve sdílení příspěvků na sociálních sítích, které vyzývaly k násilnému odporu a podporovaly činnost kurdských organizací PKK, YPG a YPJ. Takové projevy však nelze podřadit pod svobodu projevu chráněnou Listinou, neboť šlo o výzvy k násilí a podporu organizací, které jsou vedeny i na unijním sankčním seznamu [Rozhodnutí Rady (SZBP) 2024/2056]. Krajský soud konstatoval, že trestní stíhání žalobce nesměřovalo proti jeho politickým názorům, ale proti konkrétním činům, které by byly trestné i podle českého práva. Nešlo tedy o pronásledování ve smyslu zákona o azylu.

[4] S ohledem na judikaturu Nejvyššího správního soudu krajský soud uvedl, že ani skutečnost, že trestní řízení probíhalo v prostředí s nižší úrovní právních záruk, sama o sobě nezakládá pronásledování. Mezinárodní ochrana neslouží k ochraně osob prchajících před zákonným trestním stíháním. Krajský soud neshledal, že by v případě žalobce šlo o diskriminační nebo nepřiměřené trestní řízení. Žalobce měl v Turecku právní zastoupení, řízení proběhlo standardně a uložené tresty nebyly excesivní. Trestní postih se vztahoval k činům, nikoliv k názorům. Podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. a) zákona o azylu tak žalobce nesplňuje.

[5] Krajský soud dále aproboval závěr žalovaného, že žalobci v zemi původu nehrozí ani pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu. Trestní stíhání, jemuž čelil, nebylo motivováno jeho politickými názory, ale konkrétními projevy, které již překračují rámec svobody projevu. Ani kurdská národnost žalobce sama o sobě nezakládá přiměřenou pravděpodobnost jeho pronásledování. Nejvyšší správní soud v blíže citovaných rozhodnutích opakovaně judikoval, že ačkoli Kurdové v Turecku čelí obtížím, tyto bez dalších specifických okolností nedosahují intenzity pronásledování či vážné újmy. Žalovaný správně posoudil skutkový stav na základě tvrzení žalobce a informací o zemi původu; závěr o neexistenci hrozby pronásledování žalobce je podložený a přezkoumatelný. Soud připustil, že situace v Turecku není ideální, zejména pokud jde o postavení Kurdů a příznivců prokurdských stran. Nicméně v případě žalobce nebyly zjištěny individuální okolnosti, které by zvyšovaly riziko, že se stane terčem pronásledování. Trestní postih

pokračování

za podporu PKK na sociálních sítích byl legitimní, stejně jako dřívější postihy za incidenty z roku 2013, které jsou navíc časově vzdálené. Podmínky pro udělení azylu podle § 12 písm. b) zákona o azylu tak rovněž nejsou naplněny.

[6] Pokud jde o podmínky pro udělení azylu dle § 13 zákona o azylu (sloučení rodiny), ani ty nebyly v případě žalobce splněny, neboť žalobce není rodinným příslušníkem osoby, které byl azyl udělen. Navíc proti neudělení azylu z tohoto důvodu žalobce ani nevznesl námitky.

[7] K otázce humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu krajský soud připomněl, že se jedná o institut založený na správním uvážení, jehož soudní přezkum je omezený. Soud tak jen zkoumá, zda rozhodnutí nevybočilo z mezí zákona, je logicky odůvodněné a vychází z řádně zjištěného skutkového stavu. Žalovaný při posouzení humanitárního azylu zohlednil osobní, sociální i zdravotní situaci žalobce a neshledal důvody hodné zvláštního zřetele, které by odůvodňovaly jeho udělení. Tento závěr je přezkoumatelný a odpovídá zjištěným skutečnostem. Žalobce se navíc ani udělení humanitárního azylu výslovně nedomáhal. Důvodem pro udělení tohoto typu azylu nemůže být ani zemětřesení v oblasti původu žalobce. Krajský soud nezpochybnil jeho závažnost, avšak konstatoval, že turecký stát přijal opatření k nápravě následků katastrofy a obdržel i mezinárodní pomoc. Žalobce má možnost zajistit si bydlení jinde, případně přesídlit do jiné části země.

[8] Krajský soud rovněž přezkoumal, zda byly splněny podmínky pro udělení doplňkové ochrany podle § 28 ve spojení s § 14a a § 14b zákona o azylu, a dospěl k závěru, že tomu tak není.

[9] Žalobce podle krajského soudu neuvedl (a žalovaný ani krajský soud nezjistili) žádné skutečnosti, které by nasvědčovaly, že by žalobce v zemi původu čelil hrozbě trestu smrti, mučení, nelidského či ponižujícího zacházení, či vážnému ohrožení života v důsledku ozbrojeného konfliktu; neudělení tohoto typu ochrany není ani rozporu s mezinárodními závazky ČR (§ 14a zákona o azylu). Trest smrti byl v Turecku zrušen, a podmínky výkonu trestu odnětí svobody, byť přísnější než v EU, samy o sobě nepředstavují vážnou újmu. Zprávy o zemi původu neprokazují, že by žalobci hrozilo mučení či nelidské zacházení, a to ani z titulu jeho kurdské národnosti. Rovněž humanitární situace po zemětřesení v oblasti původu žalobce není důvodem pro udělení doplňkové ochrany. Turecký stát přijal opatření k nápravě a situace se postupně zlepšuje. Konkrétně k důvodu pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu krajský soud dodal, že jakkoli žalobce uvedl, že má v ČR narozenou dceru, netvrdil v této souvislosti konkrétní zásah do svého soukromého a rodinného života. Podle aktuálního usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2024, č. j. 7 Azs 186/2022 - 48, musí vážná újma (jejíž nezohlednění by porušovalo mezinárodní závazky ČR) hrozit v zemi původu žadatele, nikoli na území ČR.

[10] Ani podmínky pro udělení doplňkové ochrany za účelem sloučení rodiny podle § 14b odst. 1 zákona o azylu nebyly podle krajského soudu splněny, neboť žalobce netvrdil, že by některému z jeho rodinných příslušníků byla doplňková ochrana udělena.

[11] K námitce žalobce, že žalovaný vycházel z neaktuálních a nedostatečných informací o zemi původu, krajský soud uvedl, že podle § 23c písm. c) zákona o azylu musí být podkladem pro rozhodnutí přesné, aktuální, relevantní a ověřené informace z různých zdrojů. Jak vyplývá z například z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 5. 2009, č. j. 1 Azs 105/2008 - 81, aktuálnost zprávy je třeba posuzovat s ohledem na dynamiku situace v dané zemi. Žalovaný vycházel z informací z let 2022–2023, včetně zpráv o situaci po zemětřesení v únoru 2023, což tomuto požadavku odpovídá.

[12] Krajský soud uzavřel, že z celkového posouzení skutkového stavu nevyplývá, že by žalobci v případě návratu do Turecka hrozilo pronásledování nebo vážná újma. Aby bylo možné hovořit o *odůvodněném strachu z pronásledování* či o *hrozbě vážné újmy*, musely by být v azylovém příběhu žalobce přítomny konkrétní okolnosti, které by takové riziko zakládaly. Takové skutečnosti však v daném případě zjištěny nebyly.

[13] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost, jejíž důvody podřadil pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“).

[14] Stěžovatel považuje kasační stížnost za přijatelnou, neboť namítaná nezákonnost napadeného rozsudku krajského soudu (stejně jako rozhodnutí žalovaného) má zásadní dopad do jeho hmotněprávního postavení. Podle stěžovatele by v důsledku napadených rozhodnutí byl nucen k návratu do země původu, kde mu ze strany státních orgánů hrozí reálné nebezpečí vážné újmy, jak dále konkretizuje v rámci kasačních námitek.

[15] Stěžovatel uvádí, že žádal o mezinárodní ochranu z důvodu obavy z perzekuce ze strany tureckých státních orgánů. Tato obava vychází z více okolností, které ve svém souhrnu tvoří jeho azylový profil. Stěžovatel je kurdské národnosti a pochází z města D., které je dlouhodobě vnímáno jako centrum kurdské identity a je pod zvýšeným dohledem tureckých bezpečnostních složek. V minulosti byl politicky aktivní – nejprve jako příznivec Turecké komunistické strany (TKP), později jako podporovatel Lidově demokratické strany (HDP). Odmítl nastoupit povinnou vojenskou službu z důvodu nesouhlasu s politikou turecké vlády vůči Kurdům. V letech 2011–2016 čelil opakovaným zásahům státních orgánů, včetně výslechů, domovních prohlídek a trestního stíhání. V roce 2012 a 2016 byl odsouzen za vyvěšování politických plakátů, později i za příspěvky na sociálních sítích. V roce 2020 byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Stěžovatel tvrdí, že je osobou státním orgánům známou a evidovanou pro svou politickou činnost. Vzhledem ke své etnicitě a původu z oblasti s napjatou bezpečnostní situací považuje za reálné, že by se v případě návratu stal terčem další perzekuce.

[16] Bez významu nejsou dle stěžovatele ani následky zemětřesení z počátku roku 2023, které postihlo i jeho rodné město. Rodina stěžovatele nedostala státní pomoc z důvodu jeho politické angažovanosti a kurdského původu; to namítal již v řízení před žalovaným i krajským soudem. Podle stěžovatele je diskriminace Kurdů při poskytování pomoci po zemětřesení doložena.

pokračování

[17] Stěžovatel rovněž namítá, že žalovaný opomenul důkazy, které předložil, včetně listin, fotografií a článků dokumentujících jeho politickou činnost. Část důkazů byla předložena v turečtině, přičemž žalovaný se s jejich obsahem vůbec neseznámil. Krajský soud se s touto námitkou nevypořádal, což podle stěžovatele zakládá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Stěžovatel má za to, že žalovaný i krajský soud nesprávně hodnotili předložené důkazy a na základě toho dospěli k nesprávnému a nedostatečně odůvodněnému závěru, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro udělení mezinárodní ochrany a že neuvedl v průběhu řízení žádné skutečnosti, na základě nichž by bylo možné dovodit, že vyvíjel ve své vlasti činnosti směřující k uplatňování politických práv a svobod, za kterou by byl (azylově relevantním způsobem) pronásledován.

[18] Žalovaný dle stěžovatele dospěl na základě předložených informací k nesprávnému závěru, že výkon trestu v Turecku není nastaven diskriminačním způsobem a že Kurdové v Turecku nejsou vystaveni pronásledování či vážné újmě. Krajský soud argumentaci žalovaného přisvědčil a bagatelizoval důvody, pro které se stěžovatel pronásledování obává. Uvedl také, že trest, kterého se stěžovatel obává, nesouvisí s jeho politickými názory, ale s jeho aktivitami na sociálních sítích podporujícími násilí páchané teroristickou organizací. V rámci svého posouzení žalovaný, ani krajský soud ovšem nepřihlédli v dostatečném rozsahu ke všem stěžovatelem tvrzeným a namítaným skutečnostem podstatným pro vymezení intenzity zásahu, který stěžovateli hrozí v případě vydání negativního rozhodnutí o jeho žádosti, zejména nepřihlédli k individuálním okolnostem stěžovatelovy situace.

[19] Stěžovatel je dále přesvědčen, že žalovaný a krajský soud nedostatečně posoudili proporcionalitu dopadu rozhodnutí žalovaného do základního práva stěžovatele a jeho rodiny na respektování soukromého a rodinného života zaručeného čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jakož i nejlepšího zájmu stěžovatelova nezletilého dítěte chráněného čl. 3 Úmluvy o právech dítěte. Krajský soud pouze uzavřel, že samotná skutečnost, že má stěžovatel v ČR dítě, neznamená, že v případě jeho vycestování do země původu bude zasaženo do jeho soukromého a rodinného života takovým způsobem, který by odůvodňoval udělení doplňkové ochrany.

[20] Stěžovatel také namítá, že krajský soud bez dalšího přejal závěry žalovaného ohledně jeho politické činnosti a tureckého rozsudku, aniž by se dostatečně zabýval obsahem těchto skutečností. Ze samotného odůvodnění tureckého rozsudku přitom vyplývá, že stěžovatel vinu popřel a skutky, které mu byly kladeny za vinu, odmítl. Přesto soud bez bližšího odůvodnění přijal závěr, že se stěžovatel daného jednání dopustil.

[21] Podle názoru stěžovatele krajský soud též bagatelizoval jeho předchozí odsouzení, přičemž jednotlivé skutky posuzoval izolovaně, aniž by zohlednil jejich souvislost s politickým přesvědčením a aktivitami stěžovatele. Podle stěžovatele je třeba jeho situaci hodnotit komplexně, neboť byl opakovaně stíhán za projevy politického názoru, spadající pod ochranu svobody projevu.

[22] Krajský soud v napadeném rozsudku uvedl, že aktivity stěžovatele nespádají pod svobodu projevu, neboť se týkaly podpory PKK. Stěžovatel však namítá, že tento závěr je nedostatečně odůvodněný a nevypořádává se s celkovým kontextem jeho projevů. Soud se omezil na konstatování, že jeden z příspěvků mohl být podporou PKK, aniž by posoudil, zda ostatní projevy stěžovatele mohly být považovány za legitimní politické vyjádření.

[23] Stěžovatel považuje odůvodnění rozsudku rovněž za nepřezkoumatelné, neboť soud se nevypořádal s jeho tvrzeními v jejich celistvosti. Odkazuje přitom na čl. 4 odst. 3 směrnice Rady 2004/83/ES, podle něhož má být žádost o mezinárodní ochranu posuzována individuálně a komplexně, se zohledněním všech relevantních okolností, včetně osobní situace žadatele. Krajský soud podle stěžovatele pouze zopakoval závěry správního orgánu, aniž by se zabýval otázkou, zda trestní stíhání stěžovatele nebylo motivováno jeho politickými názory. Argumentace soudu, že řízení proběhlo standardně a stěžovatel měl právní zastoupení, nevylučuje možnost, že šlo o diskriminační postih. Stěžovatel zdůrazňuje, že podstatou jeho námitek nebyla forma řízení, ale skutečnost, že byl stíhán za projevy politického přesvědčení.

[24] Stěžovatel nesouhlasí ani se závěrem krajského soudu, podle něhož situace Kurdů v Turecku bez dalších přístupujících specifických okolností nedosahuje intenzity pronásledování či vážné újmy. Uvádí, že v řízení opakovaně poukazoval na konkrétní individuální okolnosti, které v jeho případě riziko pronásledování výrazně zvyšují, a to zejména jeho politickou angažovanost, etnický původ a předchozí perzekuci.

[25] Krajský soud bez dalšího přejal závěry žalovaného o dostatečném zjištění skutkového stavu, aniž by se vypořádal s obsahem zpráv o zemi původu, které svědčí o systematickém porušování práv příznivců HDP a o nedostacích v nezávislosti turecké justice. Ze zpráv ministerstva zahraničních věcí vyplývá, že v Turecku dochází k politicky motivovanému stíhání, zneužívání trestního práva a že kontrola nad činností bezpečnostních složek je omezená. V případě stěžovatele existuje důvodná obava z nelidského či ponižujícího zacházení v souvislosti s výkonem trestu odnětí svobody, který mu byl v Turecku uložen. Zprávy obsažené ve správním spisu dokumentují diskriminaci Kurdů ve vězeňství, absenci nezávislého dohledu a případy špatného zacházení. Krajský soud se však s těmito skutečnostmi nevypořádal a bez dalšího uzavřel, že situace v tureckých věznicích není natolik závažná, aby představovala možnou vážnou újmu.

[26] Stěžovatel rovněž namítá, že soud bagatelizoval jeho osobní situaci, včetně hrozby trestního postihu za nenastoupení vojenské služby. Žalovaný i krajský soud nedostatečně zohlednili kombinaci všech relevantních faktorů, které v případě stěžovatele zvyšují riziko pronásledování či vážné újmy.

[27] Dále stěžovatel připomíná, že podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu postačuje pro udělení mezinárodní ochrany existence *přiměřené pravděpodobnosti* hrozby újmy, nikoli její jistota. V případě pochybností je třeba postupovat ve prospěch žadatele. Stěžovatel má za to, že tento důkazní standard nebyl v jeho případě dodržen. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu je závěr o nevěrohodnosti žadatele podmíněn důsledným hodnocením jeho výpovědi dle obecně uznávaných indikátorů věrohodnosti

pokračování

(například rozsudek ze dne 19. 11. 2021, č. j. 5 Azs 13/2020 - 39). Žalovaný takové hodnocení neprovedl, přestože výpověď stěžovatele byla konkrétní a vnitřně konzistentní.

[28] Krajský soud se nevypořádal ani s výhradou stěžovatele, podle které žalovaný nepřeložil dokumenty, které stěžovatel předložil v turečtině, ačkoliv tento jazyk zvolil jako dorozumívací. Odkazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2013, č. j. 4 Azs 24/2013 - 34, podle něhož nelze bez dalšího opomenout listiny předložené v jazyce, který žadatel zvolil. Absence překladu znemožňuje přezkoumat, zda a jak se správní orgán s těmito důkazy vypořádal.

[29] Ve vztahu k humanitárnímu azylu stěžovatel namítá, že žalovaný neprovedl výklad neurčitého právního pojmu „*důvody hodné zvláštního zřetele*“ v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu. Podle stěžovatele byla aplikace tohoto pojmu nepřipustně restriktivní a neodrážela specifika jeho případu, včetně zničení jeho domova při zemětřesení, délky řízení o mezinárodní ochraně (více než 6 let) a zrušení § 67 zákona o pobytu cizinců, který dříve umožňoval získání trvalého pobytu v případě nepřiměřené délky řízení. Rozhodnutí žalovaného i krajského soudu v tomto směru postrádají přezkoumatelné a individualizované odůvodnění.

[30] Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že dle jeho názoru stěžovatel neprokázal, že by kasační stížnost přesahovala jeho individuální zájmy. Argumentace stěžovatele ohledně zásadního dopadu do jeho hmotněprávního postavení je vágní a neobsahuje konkrétní tvrzení o povaze údajného nebezpečí v zemi původu.

[31] Kasační stížnost podle žalovaného převážně jen opakuje žalobní námitky a nesouhlasí s hodnocením důkazů krajským soudem. Tato argumentace je selektivní a účelová, založená na vlastním výkladu skutkových okolností, který je doplněn odkazy na nepřiléhavou judikaturu. Žalovaný zdůrazňuje, že stěžovatel po celou dobu řízení tvrdil, že byl stíhán za jinou činnost, než jaká mu byla v Turecku kladena za vinu, čímž se jeho argumentace míjí s obsahem správního spisu. Napadený rozsudek dle žalovaného splňuje všechny zákonné náležitosti. Soud podrobně popsal skutkový stav, vyložil své právní závěry a vypořádal se se všemi žalobními námitkami. Rozsudek je v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[32] Žalovaný tak setrvává na závěrech uvedených ve svém rozhodnutí a v napadeném rozsudku. Kasační námitky podle něj nejsou způsobilé zpochybnit zákonnost a přezkoumatelnost rozhodnutí krajského soudu.

[33] Stěžovatel v zaslané replice kasačnímu soudu sdělil, že zásadně nesouhlasí s argumentací žalovaného a uvádí, že na území České republiky žije se svou manželkou a nezletilým dítětem. Manželka stěžovatele je rovněž kurdské národnosti, politicky aktivní, její rodina uprchla z Turecka do Německa. Návrat celé rodiny do země původu proto nepřipadá v úvahu. Stěžovatel současně nemá možnost požádat o jiné pobytové oprávnění podle zákona o pobytu cizinců. V případě návratu do Turecka mu hrozí uvěznění a další postihy v souvislosti s nenastoupením vojenské služby. Tyto skutečnosti představují zásadní zásah do jeho hmotněprávního postavení. Své obavy z návratu přitom stěžovatel podrobně

popsal a doložil již v žalobě. Stěžovatel trvá rovněž na použitelnosti jím odkazované judikatury a připomíná, že již v minulosti čelil perzekuci ze strany tureckých orgánů za uplatňování svobody projevu. Byl opakovaně odsouzen za vyvěšování politických plakátů a za příspěvky na sociálních sítích. V letech 2011–2016 byl vystaven opakovaným zásahům státních orgánů. Pro ilustraci stěžovatel přirovnává svou situaci k případům politického pronásledování v bývalém Československu, kdy byli odpůrci režimu stíháni pod záminkou jiných trestných činů. Zdůrazňuje, že jeho politické názory jsou legitimní, a že byl stíhán právě pro jejich vyjadřování, nikoli pro skutečně trestnou činnost. Stěžovatel rovněž připomíná, že své tvrzení o pronásledování doložil řadou důkazů, včetně rozsudku tureckého soudu, fotografií a dalších dokumentů. Je osobou státním orgánům známou, evidovanou pro svou politickou činnost, a pochází z oblasti, kde jsou Kurdové vystaveni represím, včetně násilí ze strany státních složek.

[34] Dříve, než mohl Nejvyšší správní soud přistoupit k přezkoumání napadeného rozsudku v rozsahu uplatněných stížnostních bodů, musel posoudit otázku přijatelnosti kasační stížnosti ve smyslu § 104a s. ř. s. Zabýval se tedy otázkou, zda kasační stížnost *svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele*. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS.

[35] O přijatelnou kasační stížnost se může jednat v případě, že se kasační stížnost týká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu nebo jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně, přičemž rozdílnost v judikatuře může nastat na úrovni krajských soudů i Nejvyššího správního soudu. Kasační stížnost bude přijatelná i v případě, kdy je nezbytné učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je na místě změnit výklad určité právní otázky řešené dosud správními soudy jednotně. Kasační stížnosti bude konečně přijatelná i tehdy, bylo-li by v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. O takové pochybení se může jednat především tehdy, nerespektoval-li krajský soud ustálenou judikaturu a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu nebo krajský soud v jednotlivém případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva. V této souvislosti je však třeba zdůraznit, že Nejvyšší správní soud není v rámci přijatelnosti povolán přezkoumávat jakékoliv pochybení krajského soudu, ale pouze pochybení tak výrazné intenzity, o němž se lze důvodně domnívat, že pokud by k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné.

[36] Stěžovatel v kasační stížnosti mimo jiné namítá, že jeho azylový příběh nebyl žalovaným a poté krajským soudem posouzen v dostatečné šíři a komplexnosti. Tuto námitku konkretizoval zejména poukazem na skutečnost, že již v řízení před žalovaným předložil rozsáhlejší soubor dokumentů v tureckém jazyce, které však nebyly správním orgánem přeloženy, nebyly provedeny jako důkazní prostředky a jejich obsah nebyl v rámci správního řízení nijak zohledněn. Stěžovatel přitom na tuto skutečnost výslovně upozornil již v žalobě, krajský soud se ale s uvedenou námitkou nijak nevypořádal, což činí napadený

pokračování

rozsudek nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů. Krajský soud se zároveň nevypořádal ani s námitkou týkající se možných problémů stěžovatele v souvislosti s nevykonáním vojenské služby.

[37] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s., neboť z výše popsaných skutečností lze usuzovat, že se v projednávané věci krajský soud i žalovaný dopustili zásadních procesních pochybení, která mohla mít přímý dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Je třeba trvat na tom, aby správní orgán zjistil skutkový stav věci v rozsahu, který umožňuje vydání zákonného rozhodnutí (§ 3 správního řádu). Předložil-li tedy žadatel o mezinárodní ochranu na podporu jím tvrzeného skutkového příběhu listiny v cizím jazyce, u nichž nelze *a priori* konstatovat jejich bezpředmětnost z hlediska zjišťování skutkového stavu věci, je na správním orgánu, aby zajistil jejich překlad a provedl jimi důkaz. Opomenutí této povinnosti může vést k porušení zásady materiální pravdy a k nezákonnosti rozhodnutí pro nedostatečně zjištěný skutkový stav. Právě absence překladu a vyhodnocení důkazních prostředků předložených stěžovatelem, jakož i nevypořádání se s touto námitkou ze strany krajského soudu, mohlo ovlivnit zákonnost rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany. Otázku přijatelnosti ze stejných důvodů navozuje též stěžovatelem tvrzené nezohlednění skutečnosti, že stěžovateli hrozí postih za odmítnutí vykonat povinnou vojenskou službu, jakož i nedostatečně individualizované posouzení situace v tureckých věznicích. Tyto skutečnosti odůvodňují připuštění kasační stížnosti k meritornímu přezkoumání napadeného rozsudku.

[38] Nejvyšší správní soud proto přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., tj. v rozsahu kasační stížnosti a z důvodů v ní uvedených.

[39] Kasační stížnost je důvodná.

[40] Ze správního spisu (z pohovorů provedených se stěžovatelem) bylo zjištěno, že stěžovatel podal dne 18. 12. 2018 žádost o udělení mezinárodní ochrany v České republice. Pochází z města D., je kurdské národnosti, bez náboženského vyznání. Hovoří kurdsky, turecky a jazykem zaza. Cestovní doklad mu byl odebrán převaděčem po příletu do ČR dne 5. 8. 2018. Do ČR přicestoval letecky z Istanbulu, následně pobýval pět měsíců v Německu. V minulosti byl členem komunistické strany, později sympatizoval se stranou HDP. V letech 2013–2016 byl opakovaně trestně stíhán a odsouzen za politicky motivované aktivity (vylepování plakátů, účast na demonstracích, publikace na sociálních sítích). V roce 2016 mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 3 let a 9 měsíců, který dosud nenabyl právní moci. Stěžovatel tvrdil, že byl opakovaně vystaven policejnímu násilí a zastrašování, včetně domovní prohlídky a výslechů. Uvedl, že byl diskriminován na pracovišti z důvodu své národnosti. Dále uvedl, že nevykonal povinnou vojenskou službu, neboť měl odklady z důvodu studia. Po jejich uplynutí odmítl jako Kurd do armády nastoupit. Obává se návratu do Turecka z důvodu hrozby výkonu uloženého trestu a dalšího pronásledování.

[41] Jak bylo již uvedeno výše, stěžovatel v kasační stížnosti mimo jiné namítl nedostatečné posouzení svého azylového příběhu, přičemž tuto výtku konkretizoval

poukazem na skutečnost, že již v řízení před žalovaným předložil větší množství dokumentů v tureckém jazyce, které však nebyly žalovaným přeloženy, nebyly provedeny jako důkaz a jejich obsah tak nebyl nijak reflektován. Stěžovatel přitom na tuto skutečnost výslovně upozornil již v žalobě, krajský soud se však s uvedenou námitkou nevypořádal.

[42] V nyní posuzované věci je nutné primárně zodpovědět otázku, jakým způsobem je žalovaný povinen vyrovnat se s předkládanými důkazními materiály žadatele o mezinárodní ochranu za situace, kdy (i) podle jeho názoru již shromáždil dostatek podkladů pro vydání rozhodnutí, přičemž se (ii) jedná o materiály v jazyce, který si žadatel o udělení mezinárodní ochrany zvolil jako jazyk řízení.

[43] V rozsudku ze dne 19. 8. 2005, č. j. 4 Azs 467/2004 - 89, č. 1095/2007 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud uvedl, že „[u]vede-li žadatel o udělení azylu v průběhu správního řízení skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu.“ Tento závěr zdejší soud rozvedl například v rozsudku 21. 12. 2005, č. j. 6 Azs 235/2004 - 57, dle kterého „není povinností žadatele o azyl, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědi žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují“. V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, č. j. 4 Azs 103/2007 - 63, se kasační soud vyjádřil k hodnocení tvrzení žadatele tak, že „[z]ásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazujících věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu.“ Je zřejmé, že ve věcech mezinárodní ochrany nese odpovědnost za náležité zjištění reálií o zemi původu žalovaný (viz také například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 7. 2005, č. j. 5 Azs 116/2005 - 58). Této povinnosti se může zbavit jediné tehdy, je-li žadatel nevěrohodný, což vyplývá například ze závěrů rozsudku zdejšího soudu ze dne 30. 9. 2008, č. j. 5 Azs 66/2008 - 70, podle kterého „[j]istá procesní aktivita je [...] požadována i po žalovaném, který by měl v průběhu pohovoru vhodně kladenými otázkami zjistit, zda-li žadatelem tvrzené skutečnosti jsou relevantní pro udělení azylu či doplňkové ochrany, a tvrzení žadatele podle toho klasifikovat. [...] Žalovaný může zcela vyloučit z celkového posouzení pouze ta fakta, u nichž je postaveno téměř najisto, že se nestala (tj. neexistuje ani přiměřená pravděpodobnost, že k nim došlo). Ostatní tvrzení musí být součástí celkového posouzení rizika pronásledování, kde jim bude přisouzena váha podle míry pravděpodobnosti, s jakou lze soudit, že odpovídají skutečnosti. Jiná situace je, pokud je žadatel nevěrohodný ve všech relevantních aspektech své žádosti; v tomto případě (a pouze v tomto případě) může žalovaný bez dalšího posoudit žadatele jako nevěrohodného a nemusí detailně posuzovat jeho jednotlivá dílčí tvrzení.“ V nyní projednávané věci věrohodnost stěžovatele zpochybněna nebyla.

pokračování

[44] Žadatel o udělení mezinárodní ochrany tak není povinen svá tvrzení prokazovat jinými důkazními prostředky, než vlastní věrohodnou výpovědí. Pokud však takové prostředky předloží, je povinností žalovaného se s nimi vypořádat.

[45] Aplikace zásady materiální pravdy, zakotvená v § 3 správního řádu (podle něhož správní orgán postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti), je pochopitelně limitována určením rozsahu, v němž je zjišťování skutkového stavu nezbytné pro rozhodování správního orgánu v konkrétním případě (zásada procesní ekonomie). Pro vedení dokazování ve správním řízení to znamená, že žalovaný není důkazními návrhy účastníků vázán, provede však vždy důkazy, které jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu věci, jak ostatně výslovně uvádí ustanovení § 52 správního řádu. V rozsudku ze dne 13. 8. 2008, č. j. 1 Azs 59/2008 - 53, zdejší soud zdůraznil, že „[ú]vahu o tom, který z účastníkem navržených důkazů proveden nebude, musí správní orgán náležitě odůvodnit. Z již zmiňovaných limitů zásady zakotvené v § 3 správního řádu vyplývá, že odmítnutí provést určitý důkaz může přicházet v úvahu za předpokladu, že tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení, nebo že navržený důkaz není způsobilý tvrzenou skutečnost vyvrátit nebo potvrdit, tzn. nedisponuje vypovídací potenci, nebo že provedení důkazu je nadbytečné, a to tehdy, byla-li již skutečnost, která má být dokazována, v dosavadním řízení bez důvodných pochybností postavena najisto.“ Pokud jde o návrh žadatele o mezinárodní ochranu na provedení důkazu cizojazyčnou listinou, z uvedeného rozsudku se podává, že „žalovaný měl po předložení předmětných listin při pohovoru dát stěžovateli prostor, aby konkrétně ke každé z nich uvedl, jakou skutečnost ta která listina má prokazovat“. Ke stejným závěrům dospěl zdejší soud také v rozsudku ze dne 30. 9. 2013, č. j. 4 Azs 24/2013 - 34, na nějž odkazuje rovněž stěžovatel.

[46] Ze shora citovaných závěrů judikatury vyplývá, že (i) žadatel o mezinárodní ochranu obvykle nedisponuje dostatečnými důkazními prostředky prokazujícími jeho tvrzený skutkový příběh, proto (ii) je povinností žalovaného zabývat se pečlivě předloženými důkazními materiály, je-li tvrzena jejich přímá vazba na individuální situaci žadatele a na důvody, pro které o mezinárodní ochranu žádá; (iii) předkládá-li žadatel v tomto smyslu cizojazyčné listiny, měla by mu být dána dostatečná příležitost vysvětlit, jaké jeho skutkové tvrzení mají doložit. Nelze tedy akceptovat postup, kdy se žalovaný k předloženým listinám nevyjádří vůbec, aniž by jejich relevanci jakkoli posoudil.

[47] Nejvyšší správní soud ze správního spisu ověřil, že jeho součástí je značné množství dokumentů vyhotovených v tureckém jazyce, jejichž překlad však absentuje. Z obsahu protokolů o pohovorech se stěžovatelem zároveň nevyplývá, že by se žalovaný jakkoli snažil zjistit, jaký význam stěžovatel těmito dokumentům přikládá, respektive co konkrétně jimi hodlal prokázat. Žádný z dotazů položených v rámci správního řízení se těchto listin nedotýkal. Přitom z některých dokumentů, které jsou nadepsány v českém jazyce (poznámky tužkou), je zřejmé, že se jedná mimo jiné o rozsudek vydaný vůči stěžovateli v roce 2013, odvolání proti tomuto rozhodnutí, soudní usnesení a další listiny, které mají přímý vztah k osobě stěžovatele a jím tvrzeným azylovým důvodům, a nelze je tedy považovat za obecné informace o zemi původu, nebo o a priori nadbytečné důkazní prostředky. V rozhodnutí žalovaného však není o těchto dokumentech žádná zmínka.

Žalovaný nijak neodůvodnil, proč se těmito podklady nezabýval, ani proč je nepovažoval za relevantní pro posouzení věci.

[48] Nejvyšší správní soud nepřehlédl, že krajský soud při jednání konaném dne 28. 11. 2024 určité důkazy provedl. Konkrétně se jednalo o přípis představitelky politické strany HDP, dále fotografie zničeného domu stěžovatele na území Turecka, výslech manželky stěžovatele a účastnickou výpověď samotného stěžovatele. Z rozsudku však nevyplývá, že by byl proveden rovněž důkaz již zmiňovaným rozsudkem tureckého soudu z roku 2013. Nejvyšší správní soud ze zvukového záznamu soudního jednání zjistil, že krajský soud sice deklaroval úmysl tento důkaz provést, když vyzval soudní tlumočnicku k jeho překladu, nicméně záznam svědčí o tom, že tlumočnice pouze tlumočila vyjádření stěžovatele k incidentu, který mu byl zřejmě přičítán (konflikt s členy ochranky na vysoké škole, jenž měl dle jeho tvrzení souviset s jeho předchozí politickou činností).

[49] Z odůvodnění napadeného rozsudku však není zřejmé, že by se krajský soud tímto vyjádřením dále zabýval. Absentuje jeho popis, není uvedeno, zda a jak bylo hodnoceno, a chybí rovněž úvaha o jeho relevanci pro posouzení věci. Krajský soud se o tomto incidentu zmiňuje pouze okrajově v odst. 47 odůvodnění, kde konstatuje, že daný incident nesouvisí s aktuálně vedeným trestním stíháním (což ostatně netvrdil ani stěžovatel), a dále v odst. 55 uvádí, že po seznámení se s tureckými rozsudky neshledal, že by se jednalo o trestní stíhání motivované diskriminačně, a že uložené tresty nepovažuje za nepřiměřené. Dále uvedl, že samotná politická činnost stěžovatele nebyla dle jeho názoru sama o sobě motivem trestního stíhání; vždy přistoupily i další okolnosti (potyčka s ochrankou univerzity, vylepování plakátů).

[50] Nejvyššímu správnímu soudu ovšem není jasné, z čeho krajský soud tyto závěry dovodil, nebyl-li trestní rozsudek tureckého soudu proveden. Kromě toho v rozsudku chybí přezkoumatelná úvaha, proč nebyly k důkazu provedeny (tedy ani hodnoceny) další stěžovatelem předložené listiny v tureckém jazyce.

[51] Na tomto závěru ničeho nemění ani fakt, že krajský soud v předchozím řízení zrušil první rozhodnutí žalovaného s ohledem na potřebu zabývat se nově předloženým (dalším) rozsudkem tureckého trestního soudu ze dne 13. 10. 2020, který byl vůči stěžovateli vydán až poté, co bylo toto rozhodnutí vydáno. Tento postup byl odůvodněn nutností zohlednit dosud zjištěné skutečnosti i ve světle aktuální informace ve smyslu čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany („procedurální směrnice“). Uložil-li v této souvislosti žalovanému, aby se zabýval možnou azylovou relevancí tohoto rozsudku, neznamená to, že žalovaný při vydání nového rozhodnutí nemusel znovu zhodnotit i (mimo jiné) rozsudek tureckého soudu z roku 2013, neboť krajský soud při zrušení prvního azylového rozhodnutí věcnou správnost v něm vyslovených závěrů ani zákonnost předcházejícího procesního postupu (z výše uvedeného důvodu) nehodnotil.

[52] Stěžovatel kromě toho již v žalobě namítal, že odmítl nastoupit povinnou vojenskou službu v Turecku. Tato služba mu byla nejprve odložena z důvodu studia, avšak po uplynutí odkladu ji odmítl vykonat z důvodu svého nesouhlasu s politikou turecké vlády a s činností turecké armády, která se podle jeho tvrzení podílí na potlačování kurdských snah

pokračování

o sebeurčení a samosprávu. Krajský soud se s touto námitkou nijak nevypořádal, což činí jeho rozsudek nepřezkoumatelným.

[53] Nejvyšší správní soud nepovažuje tuto námitku za irelevantní, aby ji bylo možné bez dalšího pominout. Její posouzení je nezbytné pro komplexní a materiálně správné zhodnocení azylového příběhu stěžovatele, a to i v situaci, kdy by jeho primární motivací k opuštění země mohla být snaha vyhnout se trestnímu postihu. Nelze totiž přehlédnout, že i odmítnutí výkonu vojenské služby může být za určitých okolností azylově relevantní, zejména pokud je motivováno politickým přesvědčením, světonázorovými postoji či obavou z účasti na činnostech, které jsou v rozporu se základními lidskými právy. V tomto kontextu je třeba zohlednit rovněž povahu a přiměřenost sankcí, které by mohly být za odeření vojenské služby v zemi původu uloženy.

[54] Žalovaný se ve svém rozhodnutí k otázce možného postihu stěžovatele za nenastoupení vojenské služby nevyjádřil, ačkoli se jí v předchozím – následně soudem zrušeném – rozhodnutí věnoval, a to v kontextu § 12 písm. b) zákona o azylu. V jeho aktuálním rozhodnutí absentuje odůvodnění, proč by mělo být nyní tvrzení stěžovatele v tomto směru azylově irelevantní. Ze správního spisu, konkrétně z protokolu o pohovoru, přitom jednoznačně vyplývá, že stěžovateli skončil zákonný odklad nástupu vojenské služby v březnu 2019, a tudíž mu reálně hrozí povolání k výkonu vojenské služby, případně sankce za její odmítnutí. Tyto skutečnosti měly být náležitě zohledněny a vyhodnoceny ve světle azylově relevantních důvodů.

[55] Ve správním spisu je založena rovněž zpráva britského ministerstva vnitra s názvem „*Turecko: Vojenská služba*“ ze září 2018, která však nebyla v rozhodnutí žalovaného reflektována. Z jejího obsahu přitom vyplývá, že za vyhýbání se vojenské službě hrozí v Turecku tresty odnětí svobody v rozmezí od šesti měsíců do tří let. Osoby, které se vojenské službě vyhýbají, jsou evidovány v národním informačním systému, což zvyšuje pravděpodobnost jejich identifikace při běžných úředních úkonech, policejních kontrolách, nebo zatčení kdekoli na území Turecka. Zásadní skutečností, kterou zpráva rovněž uvádí, je, že po výkonu uloženého trestu jsou odpírači vojenské služby znovu vyzýváni k nástupu služby, přičemž v případě opětovného odmítnutí jim hrozí další trestní postih. Tato praxe, byť by byla uplatňována bez rozdílu vůči všem občanům, může potenciálně naplňovat znaky nepřiměřeného trestání ve smyslu čl. 3 Úmluvy. Zpráva dále upozorňuje na případy špatného zacházení s odpírači vojenské služby ve vězeňských zařízeních, což je aspekt, kterým se správní orgán v napadeném rozhodnutí rovněž nezabýval, ačkoliv mohl být z hlediska posouzení reálného rizika vážné újmy podstatný.

[56] Nevypořádání uvedené námitky v jejím celkovém kontextu (odmítání služby v ozbrojených silách z důvodu jejich represivního postupu proti kurdskému obyvatelstvu, reálná hrozba opakovaného věznění za toto odpírání) ze strany žalovaného i krajského soudu představuje další procesní pochybení, které vedlo k neúplnému a nedostatečné odůvodněnému posouzení jak skutkového, tak právního stavu věci.

[57] Stěžovatel dále namítá nesoulad mezi skutkovými zjištěními obsaženými ve správním spisu a právními závěry žalovaného, pokud jde o posouzení podmínek ve vězeňských zařízeních v Turecku. Současné poukazuje na nedostatečné odůvodnění

rozhodnutí žalovaného ve vztahu k neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, což namítal i v žalobě. Žalovaný, jehož závěry převzal i krajský soud, dospěl k závěru, že deficity tureckého vězeňství nedosahují takové intenzity, aby bylo možné dovodit existenci reálného rizika vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 1 citovaného zákona. Stěžovatel tento závěr zpochybňuje s tím, že není podložen řádně zjištěným skutkovým stavem a neodpovídá realitě. Zdůrazňuje, že v jeho případě je nezbytné zohlednit kumulativní účinek více okolností, zejména jeho kurdskou národnost a předchozí politickou angažovanost, které podle jeho názoru nemohou být při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu opomenuty.

[58] Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že při hodnocení podmínek výkonu trestu odnětí svobody v Turecku vycházel ze zprávy Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra „*Turecko – situace ve vězeňství*“ z května 2022, dle které disponuje Turecko vězeňským systémem s různými kategoriemi zařízení, v nichž jsou zavedeny nápravné programy a existují formální kontrolní mechanismy zaměřené na prevenci špatného zacházení. Žalovaný připustil, že podmínky výkonu trestu mohou být přísnější než ve státech s vyšší úrovní hospodářského rozvoje, přičemž poukázal zejména na problém přeplněnosti věznic. Současně však dospěl k závěru, že vězeňský systém nevykazuje znaky systematické diskriminace ani není zneužíván k pronásledování osob z důvodů politických či jinak azylově relevantních.

[59] Nejvyšší správní soud nicméně z konstatované zprávy o situaci ve vězeňství v Turecku, založené ve spise, zjistil, že ačkoli turecké orgány deklarují politiku nulové tolerance vůči mučení a jiným formám nelidského či ponižujícího zacházení, v praxi přetrvávají závažné systémové nedostatky. Zpráva konkrétně uvádí případy špatného zacházení s vězni, násilí mezi vězni a diskriminace určitých skupin, včetně osob kurdské národnosti a politických vězňů. Výsledky vyšetřování těchto incidentů nejsou zpravidla zveřejňovány a nezávislý dohled nad vězeňským systémem fakticky neexistuje. Žalovaný se s uvedenými skutečnostmi nevypořádal ve vztahu k individuální situaci stěžovatele, (i) který je kurdské národnosti, (ii) v minulosti byl politicky aktivní (mj. jako člen komunistické strany a autor agitačních materiálů, účastnil se demonstrací apod.) a (iii) byl již odsouzen za jednání kvalifikované jako propagace teroristické organizace (PKK). Nadto (iv) stěžovatel nenastoupil k výkonu povinné vojenské služby, za což mu v zemi původu hrozí další postih. Žalovaný ovšem bez dalšího uzavřel, že výkon trestu odnětí svobody v jeho případě nelze považovat za pronásledování ve smyslu zákona o azylu; takový přístup neodpovídá požadavku na individualizované posouzení žádosti o mezinárodní ochranu.

[60] K námitce stěžovatele týkající se následků zemětřesení, které zasáhlo území Turecka počátkem roku 2023, Nejvyšší správní soud konstatuje, že se touto otázkou řádně zabývali žalovaný i krajský soud. Oba ve svých rozhodnutích správně poukázali na skutečnost, že z informací doložených žalovaným vyplývá, že turecké státní orgány přijaly opatření směřující k řešení následků této přírodní katastrofy, a to i za přispění mezinárodní pomoci. Za této situace nelze bez dalšího dovodit, že by stěžovateli hrozilo v případě návratu do vlasti vážné nebezpečí újmy pouze z důvodu následků uvedené katastrofy. Nadto z ničeho nevyplyvá, že by se stěžovatel po návratu do Turecka nemohl usadit v jiné oblasti, která zemětřesením zasažena nebyla.

pokračování

[61] Stěžovatel dále namítal, že v řízení nedošlo k řádnému výkladu neurčitěho právního pojmu „*důvody hodné zvláštního zřetele*.“ užitěho v § 14 zákona o azylu. Nejvyšší správní soud uvádí, že neurčitý právní pojem se z povahy věci vyznačuje vysokou mírou obecnosti, a je proto třeba jeho konkrétní obsah nalézat vždy s ohledem na skutkové okolnosti daného případu. Podle konstantní judikatury správních soudů postačuje, pokud správní orgán vymezí obsah tohoto pojmu rámcově, a to na základě skutkového základu konkrétní věci (srov. například rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2005, č. j. 5 Afs 151/2004 - 73, publ. pod č. 701/2005 Sb. NSS; ze dne 15. 9. 2010, č. j. 1 Afs 45/2010 - 159, publ. pod č. 2189/2011 Sb. NSS; nebo ze dne 27. 7. 2017, č. j. 3 Azs 288/2016 - 16). V nyní projednávané věci žalovaný této povinnosti dostál, neboť se zabýval rodinnou, sociální a ekonomickou situací stěžovatele a na základě těchto skutečností dospěl k závěru, že v jeho případě nejsou dány okolnosti, které by bylo možno podřadit pod „*důvody hodné zvláštního zřetele*“. Žalovaný přitom (v rámci svého širokého diskrečního oprávnění užitěho na základě výkladu uvedeného pojmu) výslovně uvedl, že neudělení mezinárodní ochrany v daném případě nelze považovat za zcela *nehumánní* či jinak nepřiměřené. Tento závěr byl následně aprobován i krajským soudem, který neshledal v postupu žalovaného pochybení a souhlasí s ním i kasační soud. Uvedená námitka proto není důvodná.

[62] Pokud jde o argumentaci stěžovatele, že by mu měl být udělen azyl z humanitárních důvodů s ohledem na délku řízení o jeho žádosti o mezinárodní ochranu, Nejvyšší správní soud konstatuje, že samotná délka řízení (jakkoli může být vnímána jako nepřiměřená) sama o sobě nepředstavuje „*důvod hodný zvláštního zřetele*“ ve smyslu § 14 zákona o azylu. Tento závěr platí i se zřetelem na zrušení § 67 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 173/2023 Sb., který dříve umožňoval udělení trvalého pobytu neúspěšným žadatelům o mezinárodní ochranu po čtyřech letech nepřetržitého pobytu na území České republiky (při splnění dalších zákonných podmínek). Nejvyšší správní soud v této souvislosti připomíná, že na rozdíl od institutu trvalého pobytu, na udělení humanitárního azylu neexistuje právní nárok. Jedná se o výjimečný institut, jehož aplikace je založena na správním uvážení a vyžaduje existenci mimořádných okolností, které by odůvodňovaly udělení mezinárodní ochrany i v případě, že žadatel nesplňuje podmínky stanovené pro azyl podle § 12 zákona o azylu. Zároveň je třeba zdůraznit, že azylové řízení neslouží k legalizaci pobytu cizince na území České republiky, jak opakovaně judikoval Nejvyšší správní soud (srov. například rozsudek ze dne 18. 11. 2004, č. j. 7 Azs 117/2004 - 57). K legalizaci pobytu jsou určeny jiné právní nástroje, upravené v zákoně o pobytu cizinců. Skutečnost, že byl § 67 tohoto zákona zrušen, neznamená, že by stěžovatel nemohl využít jiných forem pobytového oprávnění, pokud splňuje zákonné podmínky.

[63] K námitce týkající se nepřiměřeného zásahu do práva stěžovatele na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy, Nejvyšší správní soud konstatuje, že touto otázkou se žalovaný i krajský soud zabývali v rozsahu, který odpovídal tvrzením stěžovatele. Ten se k tomuto aspektu vyjádřil pouze velmi stručně a bez uvedení konkrétních skutečností, které by nasvědčovaly existenci intenzivních rodinných nebo soukromých vazeb na území České republiky. Krajský soud správně dovodil,

že samotná skutečnost, že má stěžovatel na území České republiky dítě, nemůže bez dalšího zakládat nárok na udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Stěžovatel totiž neuvedl žádné konkrétní okolnosti, z nichž by bylo možné dovodit, že by jeho návrat do vlasti představoval nepřiměřený zásah do jeho práva na rodinný život, například že by byl na území České republiky v intenzivním každodenním kontaktu s dítětem, že by o něj osobně pečoval, nebo že by odloučení mělo závažné dopady na jeho osobní či rodinnou situaci atd. Za této situace nelze krajskému soudu ani žalovanému vytýkat, že se touto otázkou nezabývali podrobněji.

[64] Pokud jde o druhý turecký rozsudek, vydaný odvolacím soudem, na jehož základě byl stěžovatel uznán vinným ze spáchání trestného činu spočívajícího v propagaci teroristické organizace (viz odst. [51] výše), Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěry krajského soudu, že sdílení příspěvků s nenávislným obsahem, byť může být v širším smyslu vnímáno jako projev politického názoru, nepodléhá ochraně svobody projevu ve smyslu čl. 10 Úmluvy. Z obsahu sdílených příspěvků, jak byly popsány ve správním spise (respektive v překladu druhého tureckého rozsudku), vyplývá, že tyto směřovaly k podpoře ozbrojeného odporu v řadách organizací PKK, YPG a YPJ, přičemž obsahovaly i výslovné výzvy k násilí (např. „*chtěli jste střelbu, 6. – 7. října ukážeme střelbu a teď ukážeme peklo*“). Jelikož je PKK je mezinárodně uznávána jako teroristická organizace, nelze podporu takové organizace v demokratické společnosti považovat za jednání, které by požívalo ochrany podle lidskoprávních standardů, a to ani tehdy, pokud činnost této organizace souvisí s prosazováním práv kurdské menšiny v Turecku.

[65] Přestože cizozemský trestní rozsudek nelze na území České republiky bez dalšího vykonat (§ 11 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník), ani z něj automaticky vyvozovat právní účinky, neznamená to, že by k němu správní orgán či soud nemohl přihlédnout při posuzování žádosti o mezinárodní ochranu. Takový rozsudek může být nepochybně využit jako důkazní prostředek při hodnocení osobnosti žadatele, jeho věrohodnosti a celkového kontextu jeho tvrzení. Tento přístup je ostatně v souladu s ustálenou judikaturou i odbornou literaturou, která připouští využití cizozemských rozhodnutí jako podpůrného důkazního materiálu i mimo rámec trestního řízení (srov. Šámal a kol., *Trestní řád I, II, III*, 7. vydání, C. H. Beck, 2013, komentář k § 89 odst. 2, s. 1309–1395). Za této situace lze postup krajského soudu i žalovaného, kteří při hodnocení žádosti o mezinárodní ochranu přihlédl k závěrům obsaženým v tureckém trestním rozsudku, považovat za zákonný.

[66] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše popsaná pochybení při zjišťování skutkového stavu věci nepřistoupil k věcnému posouzení dalších kasačních námitek stěžovatele, jež se týkají hodnocení jeho azylového příběhu. Zjištěné deficitní dokazování, spočívající v opomenutí vyhodnocení části důkazního materiálu založeného ve správním spise, v nezohlednění tvrzení stěžovatele ohledně důvodů odepření povinnosti vykonat vojenskou službu s možnými důsledky s tím spojenými, jakož i v nedostatečném vyhodnocení podmínek v tureckých věznicích ve vztahu k individuálním okolnostem stěžovatele, vedou k závěru, že skutkový stav dosud nebyl zjištěn v rozsahu, který by umožňoval jeho řádné právní posouzení a odpovědné vyhodnocení, zda stěžovatel splňuje podmínky pro udělení některé z forem mezinárodní ochrany. Nelze totiž vyloučit,

pokračování

že předchozí postihy, jimž stěžovatel čelil v zemi původu, mohly být motivovány jeho politickou činností. Závěr žalovaného, který ve svém rozhodnutí kategoricky vyloučil politické důvody potíží stěžovatele s odkazem na to, že se jednalo o důsledky jeho vědomého porušování právních předpisů, přičemž jednání stěžovatele vykazovalo spíše prvky vandalismu vůči akademickému prostředí, žalovaný učinil, aniž by se náležitě vypořádal s obsahem důkazních prostředků, které mohly svědčit o opaku, a které mohly nasvědčovat tomu, že jednání stěžovatele bylo vnímáno represivními orgány jako projev jeho politického přesvědčení. Takový postup je v rozporu s požadavky na úplné a objektivní zjištění skutkového stavu a činí rozhodnutí nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů. Tyto deficity musí být nejprve odstraněny doplněním dokazování ve správním řízení.

[67] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek krajského soudu zrušil. Zruší-li kasační soud rozhodnutí krajského soudu, a pokud již v řízení před krajským soudem byly pro takový postup důvody, současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu může sám podle povahy věci rozhodnout o zrušení rozhodnutí správního orgánu (§ 110 odst. 2 s. ř. s.). V dané věci by krajský soud, vzhledem ke zjištěným vadám rozhodnutí žalovaného, neměl jinou možnost, než v souladu s vysloveným závazným právním názorem tohoto soudu rozhodnutí žalovaného zrušit. Nejvyšší správní soud proto za použití § 110 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 1 s. ř. s. rozhodl tak, že sám rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[68] Zruší-li Nejvyšší správní soud i rozhodnutí správního orgánu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento správní orgán vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí [§ 110 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.]. V dalším řízení bude žalovaný povinen posoudit azylový příběh stěžovatele komplexně, se zohledněním všech dostupných důkazních prostředků, včetně těch, které byly v dosavadním řízení opomenuty. Dospěje-li k závěru, že tyto důkazy nejsou způsobilé změnit dosavadní právní hodnocení věci, je povinen tento svůj závěr náležitě a přesvědčivě odůvodnit. Takové odůvodnění musí splňovat požadavky na přezkoumatelnost správního rozhodnutí.

[69] V případě, že Nejvyšší správní soud zruší kromě rozhodnutí krajského soudu i rozhodnutí správního orgánu, rozhodne podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel byl na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšný, má tedy vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů.

[70] Stěžovatel byl v řízení o žalobě i kasační stížnosti zastoupen advokátem Mgr. et Mgr. Markem Čechovským, Ph.D., náleží mu proto náhrada nákladů spojených s tímto zastoupením. Pro určení její výše se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif); pro úkony v řízení před krajským soudem ve znění účinném do 31. 12. 2024 a pro úkony v řízení před Nejvyšším správním soudem v aktuálním znění.

[71] V řízení o žalobě učinil zástupce stěžovatele čtyři právní úkony, a to převzetí právního zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu] podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], a účast na jednání před soudem v délce 2 hod a 1 min [dva úkony dle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu] ve výši 3 100 Kč za každý úkon. Náhrada hotových výdajů činí 4 x 300 Kč, tj. 1 200 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Zástupce stěžovatele je plátcem DPH, proto se jeho odměna zvyšuje o 2 856 Kč. Celkem tedy náklady vynaložené stěžovatelem na jeho zastoupení v řízení před krajským soudem činí 16 456 Kč. Podání ze dne 13. 8. 2024 nazvané jako „(v)elmi zdvořilá žádost o nařízení jednání v co nejdřívejším termínu a doplnění důkazů“, Nejvyšší správní soud nevyhodnotil jako samostatný právní úkon s ohledem na jeho obsah, jímž došlo toliko k rozvedení některých již dříve uplatněných námitek a předložení důkazů.

[72] V řízení o kasační stížnosti učinil zástupce stěžovatele dva právní úkony, a to podání kasační stížnosti a repliku k vyjádření žalovaného [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], v hodnotě 4 620 Kč za každý úkon. Náhrada hotových výdajů činí 2 x 450 Kč, tj. 900 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu); DPH z celkové částky činí 2 129, 40 Kč. Celkem tedy náklady vynaložené stěžovatelem na jeho zastoupení v řízení před Nejvyšším správním soudem činí 12 270 Kč (zaokrouhlení provedeno s ohledem na § 146 odst. 1 daňového řádu).

[73] Celkové náklady stěžovatele za právní zastoupení proto představují částku 28 726 Kč. Tuto částku je žalovaný povinen zaplatit stěžovateli do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho advokáta.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. května 2026

Mgr. Radovan Havelec
předseda senátu